

УДК 343.98

Буковський Ю.Д., Бобій А.В.

(Департамент протидії наркозлочинності
Національної поліції України)

СТАН ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ ЗА 2017 РІК

Надано результати аналізу стану оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності за 2017 рік. Зазначено, що систематичний аналіз стану оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності тільки сприяє розробці пропозицій із вдосконалення діяльності Національної поліції та визначення пріоритетних напрямів протидії наркозлочинності. Результати цих досліджень можуть також слугувати підставою для внесення пропозицій із вдосконалення нормативно-правового регулювання правоохоронної діяльності та використання під час підготовки персоналу, правового виховання населення тощо.

Ключові слова: стан, оперативно-службова діяльність, Національна поліція, наркозлочинність, організована група, злочинна організація.

Постановка проблеми. Проблема протидії поширенню наркоманії і пов'язаної з нею злочинності, передусім наркобізнесу та «відмивання» наркоприбутків, набула глобального світового масштабу і давно є винятково актуальною й для України. Таке становище вимагає з боку держави перш за все ретельного вивчення стану поширення наркозлочинності в країні і стану протидії їй з боку правоохоронних органів та подальшої розробки й здійснення заходів, спрямованих на протидію цьому вкрай негативному соціальному явищу сучасності.

Аналіз результатів роботи органів та підрозділів Національної поліції України у напрямку протидії наркозлочинності за 2017 рік дає можливість зазначити поступову позитивну динаміку протягом усього цього періоду та значне збільшення кількісних показників за основними критеріями оцінювання у порівнянні з минулим роком.

Проте, незважаючи на наявні досягнення, ефективність заходів у сфері протидії наркозлочинності та якість документування окремих кримінальних правопорушень потребує суттєвого покращення.

Реєстрація наркозлочинців та встановлення за ними осіб

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, у тому числі кримінологічними та оперативно-розшуковими засобами, досліджували М.М. Андреев, О.М. Бандурка, В.А. Бублейник, В.В. Василевич, М.Г. Вербенський, О.П. Горох, І. М. Даньшин, О. М. Джу́жа, В.П. Ємельянов, А.П. Закалюк, Є.М. Карпенко, О.В. Кириченко, А. А. Музика, Д. Й. Никифор-

© Буковський Ю.Д., 2018

© Бобій А.В., 2018

чук, Ю.Г. Пономаренко, М.Л. Прохорова, В.Г. Пшеничний, Л.В. Раєцька, Е.В. Расюк, М.О. Сергатий, О.М. Стрільців, В.А. Тимошенко, М.С. Хруппа, В.В. Черней та ін. Разом з тим на сьогодні відсутні дослідження щодо вивчення стану оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності за останні роки.

Метою статті є вивчення стану оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності за 2017 рік та визначення тенденцій розповсюдження цього суспільно негативного явища в країні.

Виклад основного матеріалу. Здійснення протидії наркозлочинності у першу чергу повинно бути спрямовано на зниження наркотизації населення. Водночас слід констатувати про загальну тенденцію поширення в державі кількості вчинених наркозлочинів і споживачів наркотичних засобів.

Злочинність, у тому числі й наркозлочинність як її різновид, характеризується кількісними (стан, рівень, динаміка) та якісними (структура, характер) показниками. Стан злочинів визначається із кількості злочинів, вчинених на тій чи іншій території за певний період часу; рівень злочинів – із кількості злочинів, вчинених на тій чи іншій території за певний період часу на задану кількість мешканців. Географія злочинів означає розподіл учинених злочинів стосовно даної категорії осіб за видами розселення людей за різними регіонами й типами населених пунктів [1, с. 14].

Перед тим як розглянути стан оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності, слід зазначити, що в юридичній літературі пропонується різна класифікація наркозлочинів. Наприклад, Ю.В. Баулін виділяє такі групи злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів: 1) злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів; 2) злочини, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами; 3) злочини, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних засобів [2, с. 315-322].

С.О. Книженко та Т.В. Деменко виділяють чотири групи цих злочинів: 1) злочини, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст.ст. 314-317 КК України); 2) злочини, пов'язані з розкраданням наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів, обладнання, призначеного для їх виготовлення (ст.ст. 308, 312, 313 КК України); 3) злочини, пов'язані з незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, пересиланням, контрабандою, збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів (ст.ст. 305, 307, 309-311, 320 КК України); 4) злочини, пов'язані із забезпеченням незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів (ст.ст. 306, 318, 319 КК України) [3, с. 473].

На сьогодні існують й інші думки щодо класифікації наркозлочинів [4, с. 3-4; 5, с. 8].

Протягом січня – грудня 2017 року органами та підрозділами Національної поліції України було зареєстровано (без урахування закритих) 27,8 тис. кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, що на 25 % більше відповідного показника 2016 року (22,2 тис.).

У ході досудового розслідування зареєстрованих у 2017 році наркозлочинів за вчинення 21 тис. кримінальних правопорушень особам повідомлено про підозру, що на 55 % більше, ніж торік (13,4 тис.).

Із усіх кримінальних проваджень, за якими здійснювалося досудове розслідування, до кримінальної відповідальності притягнуто 17,8 тис. осіб, що на 41

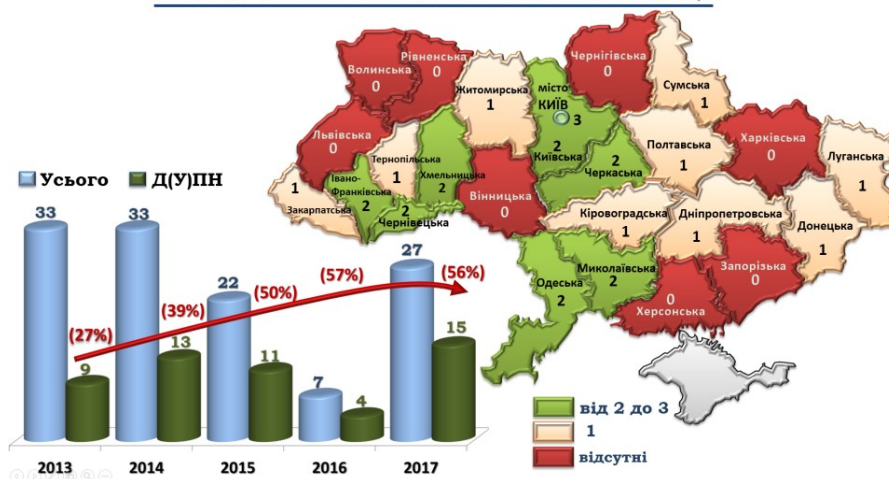
% більше, ніж у 2016 році (12,5 тис.). Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою застосовано до 1532 осіб, що більше ніж вдвічі перевищує аналогічний показник минулого року (668).

Одним із основних завдань поліції є ліквідація організованих груп та злочинних організацій. Протягом 2017 року за цим напрямом спостерігаються значні зрушення та, як наслідок, посилення контролю за фінансовими оборудками осіб, причетних до наркобізнесу. Так, у 2017 році питома вага ліквідованих підрозділами протидії наркозлочинності організованих груп і злочинних організацій наркоділків перевищила результати останніх п'яти років і становила 15 ОЗГ (56 %), при тому що кількість оперативного складу служби порівняно з 2013 роком скоротилася в чотири рази (з 2037 до 477).

На стан протидії цим злочинам впливає ефективна взаємодія Департаменту протидії наркозлочинності та територіальних органів Національної поліції. Прикладом цьому є ліквідація у грудні 2017 року стійкого організованого злочинного угруповання наркоділків, сформованого на етнічній основі, яке відбулося завдяки узгодженій співпраці ДПН та ГУНП в Київській і Черкаській областях. Члени організованої групи налагодили мережу збуту небезпечних наркотичних засобів – метадону та опію ацетильованого – на території Черкаської, Київської областей та м. Києва. У фігурантів вилучено значну кількість метадону та опію ацетильованого на загальну суму 2,5 млн. грн., а також майже 400 тис. грн., здобутих від реалізації наркотиків, та півкілограма виробів із золота.

У цілому ж по державі рівень направлення до суду з обвинувальним актом матеріалів стосовно ОЗГ у сфері незаконного обігу наркотиків у поточному році зріс майже в 4 рази та становить 27 організованих груп, причетних до скоєння 270 наркозлочинів. При цьому викрито 52 активних членів таких організованих наркогруп.

Усього 27 організованих груп та злочинних організацій

Іншим важливим критерієм оцінки роботи підрозділів Національної поліції у напрямку протидії наркозлочинності є документування фактів збуту наркосубстанцій. Так, за 2017 рік було зареєстровано 4,4 тис. злочинів, пов'язаних зі збутом наркотиків, що більш ніж вдвічі перевищує відповідний показник 2016 року (1,9 тис.). Питома вага кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збутом, від усіх наркозлочинів становить 16 %. Разом з тим у Донецькій області цей показник становить лише 6 %, у Київській 7 %, у м. Києві 9 %, в Сумській, Вінницькій та Луганській областях по 11 %, у Житомирській області 14 %.

Із усіх зареєстрованих випадків збуту (4,4 тис.) у ході досудового розслідування по 2,9 тис. з них особам повідомлено про підозру (67 %), що у 4,5 разів

більше відповідного показника 2016 року (655). При цьому незадовільний стан встановлення злочинців по виявлених випадках наркозбуту у Дніпропетровській з 719 по 279 (39 %), Чернівецькій з 121 по 69 (57 %), Донецькій з 153 по 98 (64 %) та Львівській з 116 по 76 (66 %).

На сьогодні усе частіше використовується «безконтактний» спосіб передачі наркотиків, зокрема за допомогою всесвітньої мережі Інтернет. Протягом 2017 року було задокументовано 143 факти розповсюдження наркотиків з використанням мережі Інтернет. Наприклад, у 2014 році було зареєстровано 67 випадків збуту через мережу Інтернет, 2015 – 77, 2016 – 22.

У 2017 році було зареєстровано 38 фактів використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, що більш ніж у 6 разів у 2016 році (7). У ході досудового розслідування по 33 злочинах встановлено осіб. До кримінальної відповідальності притягнуто 37 злочинців, 27 з яких арештовано.

У ході досудового розслідування було накладено арешт на майно, кошти та цінності наркозлочинців на суму 24,2 млн. грн. (у 2016 році – 7 млн. грн.) та вилучено такого майна на суму 6,2 млн. грн. (у 2016 році – 0,5 млн. грн.). Слід також зазначити, що за результатами розслідування тяжких та особливо тяжких наркозлочинів (досудове розслідування за якими закінчено, без урахування закритих), лише по 177 злочинах (із майже 4 тис., або 4,4 %) накладався арешт на майно наркозлочинців.

У 2017 році було перекрито 51 міжнародний канал надходження наркотиків до України (у 2016 році – 5). Постачалися наркотики та психотропні речовини до України з Польщі, Нідерландів, Латвії, Молдови, Болгарії, Марокко, КНР та Росії.

Не менш актуальним є такий напрям оперативно-службової діяльності, як ліквідація підпільних нарколабораторій та утримання наркопритонів. Так, протягом 12 місяців 2017 року було ліквідовано 115 підпільних нарколабораторій, що на 21 % більше, ніж у 2016 році (95). У ході досудового розслідування по 99 злочинах було встановлено осіб, а до кримінальної відповідальності притягнуто 123 злочинця, 49 з яких заарештовано. Усі злочини цього виду є, передусім, результатом затримання осіб у ході проведення санкціонованих обшуків, де вилучалося лабораторне обладнання, необхідне для синтезу психотропних речовин, переважно амфетаміну та метамфетаміну: холодильники, колби, трубки, відводи, мензурки, випарювачі, газоаналізатори, генератори «водню» та інші хімічні реактиви. Крім того, у 2017 році було відкрито 588 кримінальних проваджень щодо утримання наркопритонів (у 2016 році 449). У ході досудового розслідування по 494 таких злочинах осіб встановлено (84 %).

Також було викрито 41 факт схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, що вдвічі більше показника у 2016 році (20). У ході досудового розслідування по 37 злочинах особам повідомлено про підозру.

Із усіх фактів схиляння до вживання наркотиків зареєстровано 8 фактів схиляння неповнолітніх (Дніпропетровська, Миколаївська, Одеська, Сумська та Хмельницька області). В інших областях такі факти не документувалися.

У 2017 році було зареєстровано 19,8 тис. кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зберіганням наркотиків без мети збуту, що на 14 % більше, ніж у 2016 році (17,3 тис.). У ході досудового розслідування по 14,7 тис. кримінальних правопорушень особам повідомлено про підозру (74 %). Із усієї кількості злочинів цієї категорії, що знаходились у провадженні, до кримінальної відповідальності притягнуто 14,9 тис. осіб. Слід зазначити, що у м. Києві 86 % усіх викритих наркозлочинів пов'язані зі зберіганням наркотиків (2,5 тис. із 2,9 тис.), у Київській області 85 % (1,6 тис. із 1,9 тис.) у Донецькій області 84 % (2,1 тис. із 2,5 тис.).

Актуальною проблемою сьогодення є протидія кримінальним правопорушенням у сфері легального обігу. Так, за 12 місяців 2017 року було задокументовано лише 96 фактів порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України), що на 25 % менше показника 2016 року (128 фактів), та всього по 46 злочинах особам повідомлялося про підозру, що на 8 % менше результату 2016 року (50). Крім того, було зареєстровано 157 кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збутом сильнодіючих чи отруйних лікарських засобів (ст. 321 КК України), у ході досудового розслідування по 107 злочинах особам вручено повідомлення про підозру.

Взагалі із незаконного обігу було вилучено 4033 кг наркотичних засобів та психотропних речовин (за кримінальними провадженнями, за якими досудове розслідування закінчено). У розрізі видів найбільшу кількість становлять: канабіс 3617 кг, макова солома 373 кг, опій 11,3 кг, метадон 3 кг, амфетамін 16,8 кг та ін.

Висновок. Систематичний аналіз стану оперативно-службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції України у сфері протидії наркозлочинності тільки сприяє розробці пропозицій із вдосконалення діяльності Національної поліції та визначення пріоритетних напрямів протидії наркозлочинності. Результати цих досліджень можуть також слугувати підставою для внесення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання правоохоронної діяльності та використання під час підготовки персоналу, правового виховання населення тощо.

Бібліографічні посилання

1. Бузало П.М., Денисов С.Ф., Кириченко О.В. Криминологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літ., 2007. 192 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник. За заг. ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Київ; Харків: Юрінком Інтер-Право, 2002. 494 с.
3. Книженко С.О., Деменко Т.В. Криміналістична класифікація злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. *Форум права*. 2012. № 4. С. 470-474.
4. Баулін Ю. В., Борисов В.І., Дорош Л.В. та ін. Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності. За заг. ред. Ю.В. Бауліна, Л.В. Дорош. Харків: Право, 2005. 256 с.
5. Прохорова М.Л. Наркотизм: уголовно-правовое и криминологическое исследование. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. 287 с.

Надійшла до редакції 30.05.2018

Bukovskyy Yu.D., Bobiy A.V. The state of operational-service activities of bodies and units of the National police of Ukraine in the field of drug crimes for 2017. The results of the analysis of the operational and service activities of the bodies and subdivisions of the National Police of Ukraine in the field of counteracting drug crimes for 2017 are given. It was noted that the systematic analysis of the operational and official activities of the bodies and units of the National Police of Ukraine in the field of counteracting drug crimes only contributes to the development of proposals for improving the activities of the National Police and the identification of priority areas for counteracting drug crimes.

The results of these studies may also serve as the basis for making proposals to improve the regulatory legal regulation of law enforcement activities and use during training of personnel, legal education of the population, etc.

Keywords: *state, operative-service activity, national police, narcosis-guilty, organized group, criminal organization.*